

5.11.2024

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi
HE 147/2024 vp

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikkoaiheessa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK on sitoutunut EU:n ja Suomen ilmasto-tavoitteisiin sekä 1,5 asteen ilmastopolitiikkaan. Elinkeinoelämä on muun muassa laajalla tiekarttatyöllään vahvasti tavoittelemassa Suomen hiilineutraalisuutta vuodelle 2035. Tiukatkin ilmastotavoitteet on mahdollista saavuttaa yritysten kilpailukyky ja kansalaisten ostovoima säilyttäen Suomessa ja Euroopassa, mutta politiikkaohjauksen on ol-tava johdonmukaista ja ennakoitavaa.

Elinkeinoelämä painottaa, että samalla kun päästöjä vähennetään, on huolehdittava yritysten mahdollisuudesta investoida ja pärjätä kansain-välisessä kilpailussa. Päästöjä on vähennettävä kustannustehokkaasti, markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan merituulivoi-man pelisääntöjä selkeytetään toteuttamalla lainsäädäntöhanke, jossa Suomen talousvyöhykkeeseen kuuluvia vesialueita koskeva lainsää-däntö, lupaprosessit sekä korvaus- ja veroasiat määritellään viipymättä sekä yhteensovitetaan aluevesillä ja maa-alueilla toteutettavien hank-keiden pelisääntöjen kanssa. Hallituksen tarkoituksena on edistää en-nakoitavaa ja kannustavaa toimintaympäristöä sekä sujuvaa hankeke-hitystä ja rakentamista niin talousvyöhykkeellä kuin aluevesilläkin. Meri-tuulipuistojen sijoittumiseen merialueiden muun käytön, kuten meren-kulun ja kalastuksen, kannalta suotuisasti sekä haitat minimoiden pyri-tään luomaan kannustimet. Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman mukaisesti lainsäädäntöpohja merituulivoimalle Suomen talousvyöhyk-keellä.

Vihreä kasvu
Janne Peljo

5.11.2024

EK:n lausunto

Energiamurros muokkaa nyt vauhdilla markkinaympäristöä niin Suomessa, Euroopassa kuin maailmallakin. Ilmastopäästöjä aiheuttavista fossiilisista poltto- ja raaka-aineista halutaan eroon, ja ratkaisut siihen ovat nopean teknologisen kehityksen ansiosta suurimmilta osin paitsi olemassa, myös kustannuksiltaan kilpailukykyisiä.

Suomi on tässä kilpailussa hyvässä lähtötilanteessa. Meillä on viime vuosina investoitu mittavasti päästöttömän sähköntuotannon kasvattamiseen ydinvoimalla, tuulivoimalla ja aurinkovoimalla, ja sähkön tuotannostamme jo yli 94% on päästötöntä. Suomeen on lisäksi suunnitteilla kymmenillä miljardeilla investointeja maa- ja merituulivoimaan sekä aurinkovoimaan ja nykyisten ydinvoimaloiden käyttöä pidentämiseen.

Teollisuudessa ratkaisut päästöjen vähentämiseen pohjaavat pitkälti päästöttömän sähkön käyttöön. Suomessa sähkön kysynnän onkin ennakoitu jopa kaksin- tai kolminkertaistuvan vuoteen 2050 mennessä. Päästöttömästä sähköstä on tullut energiantensiiviselle teollisuudellemme aivan keskeinen kansallisen kilpailukykyyn tekijä. Jotta sähköä käyttävän teollisuuden investoinnit saadaan toteutettua Suomessa, hallituksen keskeinen tehtävä on varmistaa päästöttömän ja kilpailukykyisen sähkön tuotannon kasvu.

Lisääntyvä tuuli- ja aurinkovoima auttavat painamaan sähkön keskihintaa alas. Rinnalleen ne vaativat investointeja siirtoyhteyksiin ja sähkön varastointiratkaisuihin, joita Suomessa on jo hyvin alkanut tulla vireille, ja toivottavasti tulevaisuudessa myös pienydinvoimaan. Sähkönsiirtoyhteyksien rakentaminen ripeästi palvelemaan kasvavaa sähkön tuotantoa ja kulutusta on ensiarvoisen tärkeää, jotta investointeja voidaan tehdä ympäri maata.

Olennaista on, että hallitus pyrkii ponnekkaasti vauhdittamaan käynnissä olevaa investointiaaltoja päästöttömän sähkön tuotantoon ja käyttöön.

Näin ollen EK pitää hallituksen esitystä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä erittäin tärkeänä. Pidämme keskeisenä, että laki, sen myötä annettava valtioneuvoston asetus sekä kilpailutuksen valmistelut etenevät ripeästi. Toisin kuin Suomessa, Ruotsissa vastaavan lakihankkeen ollessa käynnissä toimijoiden on ollut mahdollista edetä luvituksessa ja hankekehityksessä olemassa olevan lain mukaisesti. Huolena onkin, että merituulivoimainvestoinnit ja niiden mukana investoinnit merituulivoimateollisuuden arvoketjuun kuten satama- ja laivakapasiteettiin sekä laajemmin teollisuuden investoinnit toteutuvat muualla kuin Suomessa, mikäli hankekehityksen etenemismahdollisuudet Suomen talousvyöhykkeellä hidastuvat.

Vihreä kasvu
Janne Peljo

5.11.2024

Merituulivoima tuottaa sähköä maatuulivoimaa tasaisemmin, ja merituulivoiman tuotannon lisääminen Suomen sähköntuotantopalettiin on omiaan tasoittamaan sähkön hintavaihteluita. Siten on tärkeä huomioida, että merituulivoiman hyödyt kansantalouden näkökulmasta tulevat paitsi merituulivoiman tuotannon arvosta, myös vähäisemmän sähkön hintavaihtelun kautta sekä merituulivoiman mahdollistamista sähköä käyttävän teollisuuden investoinneista. Nämä näkökohdat on tärkeää huomioida, kun luodaan lainsäädäntökehystä talousvyöhykkeen merituulivoiman kilpailutuksille.

EK pitää ensiarvoisen tärkeänä, että valtioneuvosto pyrkii kilpailuttamaan alueita merituulivoiman tuotannolle Suomen talousvyöhykkeellä mahdollisimman ripeästi ja suunnitelmallisesti, jotta Suomi on kilpailukykyinen ja ennakoitava investointikohde merituulivoimalle. Suomessa merituulivoimaa kehitetään markkinaehtoisesti, jolloin luvituksen sujuvuus on äärimmäisen tärkeä tekijä investointien houkuttelussa. Tarvitavien resurssien varmistaminen kilpailutukseen sekä luvitukseen muodostuu näin ollen kriittisen tärkeäksi.

On myös tärkeää, että kilpailutuksen arviointiperusteet ovat julkisia ja malli ennakoitava ja avoin. Kilpailutuksessa tulisi painottaa hinnan sijaan laadullisia kriteerejä, ja maksujen ja vakuuksien tulee pysyä kohtuullisina.

Avoimet, tasapuoliset ja läpinäkyvät laadulliset kriteerit ovat tärkeitä kilpailutuksen onnistumisessa. Laadullisten kriteerien tulee mahdollistaa osallistuminen markkinoille niin uusille toimijoille kuin jo aiemmin merituulivoiman parissa toimineille toimijoille.

Valtioneuvoston tulisi päättäessään kilpailutettavasta alueesta kuulla hankekehittäjiä, joilla on tietoa alueiden sopivuudesta. Tämä on tärkeää, jotta valitut alueet ovat taloudellisesti soveltuvia merituulivoimatuotannon näkökulmasta, ja hankekehityksessä päästään etenemään mahdollisimman sujuvasti ja ripeästi.

Pidämme hyvänä hallituksen esityksen lähestymistapaa, jonka mukaisesti merialuesuunnitelman energiantuotantoon tarkoitettujen alueiden rajoja ei tule sitovasti noudattaa alueidenvalinnassa, mutta merialuesuunnitelmaa voi hyödyntää soveltuvien alueiden selvittämisessä. Merialuesuunnitelmissa ei ole riittävästi tietoa merialueiden taloudellisesta soveltumisesta merituulivoimaan.

Kilpailutuksen ja luvituksen tulisi olla mahdollisimman sujuvia. Tästä syystä ehdotamme harkittavaksi seuraavia muutoksia:

Ehdotamme harkittavaksi, että merituulivoimapuiston talousvyöhykkeelle sijoittuva kaapeli ja mahdollinen vetyputki sisältyisivät hyödyntämislupaan, jotta luvitus olisi mahdollisimman sujuvaa.

Vihreä kasvu
Janne Peljo

5.11.2024

Ehdotamme harkittavaksi 4 §:ään lisäystä, että tilanteessa, jossa kilpailutuksen voittaja ei hae hyödyntämislupaa, Energiavirastolle mahdollistetaan harkinta, että kilpailutuksessa toiseksi tullut voi hakea hyödyntämislupaa. Tämä mahdollistaisi hankekehityksen nopeamman käynnistymisen verrattuna tilanteeseen, jossa käynnistetään uusi kilpailutus.

Ehdotamme harkittavaksi 5 §:stä poistettavaksi kohtaa, joka rajoittaa kilpailutuksen voittamisen mahdollisuuksia niin, että jos samanaikaisesti järjestetään useamman talousvyöhykkeen merituulivoima-alueen kilpailutus, yksi tarjoaja voi voittaa vain yhden kilpailutuksen. Alueita tulisi pyrkiä kilpailuttamaan mahdollisimman ripeästi, mikä tarkoittaa, että useita alueita voi olla kilpailutuksessa samanaikaisesti, ja toimijoilla tulisi olla tasapuoliset mahdollisuudet osallistua kaikkien alueiden kilpailutuksiin.

Ehdotamme harkittavaksi, että 5 §:stä poistetaan valtioneuvoston mahdollisuus asettaa tarjottavalle hyödyntämismaksulle minimitaso, sillä voittajan valinnassa tulisi painottaa laadullisia kriteerejä.

Ehdotamme harkittavaksi, että 17 §:n 1 momentin 3 kohdasta poistetaan hyödyntämisluvan ehdoista hankkeen määräajat. Perusteluissa mainitaan, että tällaiset määräajat voisivat koskea esimerkiksi tutkimusten tekemistä, hankkeen tarvitsemien lupien hakemista tai ympäristöarvioinnin tekemistä sekä merituulivoimapuiston valmistumista. Suo-messa merituulivoimaa kehitetään markkinaehtoisesti, ja tästä syystä toimijan tulee olla mahdollista edistää hanketta mahdollisimman kustannustehokkaasti ja toimintaympäristö huomioiden. Kuten perusteluisakin todetaan, hankkeen etenemistä varmistetaan jo 18 §:n mukaisen edistämismaksun avulla.

Ehdotamme harkittavaksi, että 18 §:ään lisättäisiin kohta, jonka mukaan edistämismaksuuta ei tulisi kerryttää, mikäli hanke ei etene kehittäjästä riippumattomasta syystä, esimerkiksi kun hankkeen lupien mahdollisia valituksia käsitellään. Lisäksi ehdotamme, että 19 §:ään lisättäisiin kohta, jonka mukaan edistämismaksun vapauttaminen mahdollistetaan, jos hanke ei toteudu kehittäjästä riippumattomasta syystä. Hankealueelta voi esimerkiksi hankealueelta löytyä luontoarvoja tai kulttuurihistoriallisia arvoja, jotka estävät hankkeen toteutumisen.

Talousvyöhykkeen merituulivoiman ympäristövaikutukset

Hallituksen tulee huolehtia siitä, että investointiluvitus niin energiaa tuottaville kuin sitä käyttäville hankkeille on sujuvaa.

Talousvyöhykkeen merituulivoimahankkeiden ympäristövaikutukset arvioidaan ja huomioidaan useassa eri prosessissa, joihin kuuluvat muun muassa suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointi

Vihreä kasvu
Janne Peljo

5.11.2024

(SOVA), ympäristövaikutusten arviointi (YVA), valtioiden rajat ylittävä ympäristövaikutusten arviointi (Espoon sopimus), sekä luvissa, kuten vesiluvassa. Ympäristövaikutukset huomioidaan ja minimoidaan voimailoita sijoittaessa. Kuten hallituksen esityksessä mainitaan, kilpailutuksessa voidaan myös laadullisten tekijöiden asettamisen ja painotusten kautta vaikuttaa hankkeen ympäristövaikutuksiin.

Pidämme erittäin tärkeänä, että kilpailutukset käynnistetään mahdollisimman pian. Tämä edellyttää, että valtioneuvoston asetuksen ja kilpailutusten valmisteluun varataan riittävät resurssit, ja työ etenee suunnitellussa aikataulussa niin, että ensimmäiset kilpailutukset käynnistyvät vuonna 2025.

Kunnioittavasti

Janne Peljo
Johtava asiantuntija
Elinkeinoelämän keskusliitto EK